

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата фармацевтичних наук, доцента
Кричковської Аеліти Миронівни на дисертаційну роботу
Вороненка Дмитра Володимировича
**«Оптимізація фармацевтичного забезпечення населення в умовах
ліквідації наслідків радіаційних аварій»,**

яка подана до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 35.600.02 при
Львівському національному медичному університеті ім. Данила Галицького
на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук за
спеціальністю 15.00.01 – технологія ліків, організація фармацевтичної справи
та судова фармація

Актуальність обраної теми. Аналіз сучасної техногенної ситуації та соціально-політичних обставин в Україні (ризики виникнення землетрусу, бойові дії на сході України, можливість терористичної атаки на атомні електричні станції) свідчить про високу ймовірність виникнення радіаційних аварій зі значною кількістю постраждалого населення. Право кожного громадянина на охорону здоров'я та медичну допомогу визначене Конституцією і Законами України. Проте, на сьогоднішній день законодавчо не визначені державні гарантії забезпечення населення лікарськими засобами (ЛЗ) для профілактики та лікування радіаційних уражень, тому на даному етапі розвитку українського суспільства постає проблема доступності населення до ЛЗ в умовах надзвичайних ситуацій радіаційного походження.

Сучасний стан розвитку фармацевтичної галузі та охорони здоров'я населення в Україні свідчать про необхідність удосконалення чинного законодавства та нормативно-правової бази щодо організації ефективної системи фармацевтичного забезпечення постраждалого населення в умовах надзвичайних ситуацій радіаційного походження. В першу чергу це стосується організації належного фармацевтичного забезпечення населення зон спостереження атомних електричних станцій в умовах ліквідації

наслідків радіаційних аварій. Проблема пошуку шляхів підвищення ефективності фармацевтичного забезпечення постраждалого населення залишається актуальною.

Тому, дисертаційна робота Вороненка Д.В., яка присвячена розробці теоретичних аспектів і організаційно-методичних положень з оптимізації фармацевтичного забезпечення населення в умовах ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій радіаційного походження, є актуальною. Вважаю, що вибір теми даного наукового дослідження є актуальним, а дисертаційна робота Вороненка Д.В. має науково-практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження проводилось у межах науково – дослідної роботи Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького «Обґрунтування і впровадження нових напрямів оптимізації фармацевтичної допомоги для реалізації Концепції розвитку фармацевтичного сектору до 2020 року» (державна реєстрація № 0116U004504, шифр теми ІН.10.01.0001.16). Тема дисертаційної роботи затверджена на засіданні Вченої ради ЛНМУ імені Данила Галицького (протокол № 4-ВР від 23.05.2018 р.)

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що сформульовані у дисертаційній роботі та їх достовірність. Проведений здобувачем аналіз літературних джерел, законодавчих і нормативних документів, які регламентують організацію профілактичних заходів і лікування променевих уражень у постраждалого населення, а також ключових директив ВООЗ та рекомендацій провідних установ світу, які опікуються даною проблемою, дозволив здобувачу зробити висновок про необхідність оптимізації фармацевтичного забезпечення населення в умовах ліквідації наслідків радіаційних аварій.

Концепція дисертаційного дослідження є добре спланованою, логічною та послідовною. Автор дисертації кваліфіковано формулює

сутність існуючих проблем, логічно визначає мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження.

При вирішенні окреслених у роботі завдань автором проведені дослідження сучасного стану фармацевтичного забезпечення населення зон спостереження атомних електричних станцій України, досліджувались особливості професійної і психологічної підготовки фармацевтичних працівників до роботи в умовах ліквідації наслідків радіаційних аварій. При цьому використані сучасні методи досліджень: системний, статистико – економічний, одномоментного статистичного обстеження, описового моделювання, контент-аналізу, АВС- аналізу, що дозволило реалізувати мету дослідження. Достовірність отриманих результатів не викликає сумнівів.

Наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані в дисертації логічно випливають з отриманих результатів.

Оцінка змісту та оформлення дисертації, її завершеності в цілому.

Дисертаційна робота Вороненка Д.В. складається з анотації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, п'яти розділів власних досліджень, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи 239 сторінок. Дисертацію ілюстровано 10 рисунками та 16 таблицями. Список використаних джерел містить 336 найменувань, з яких 236 кирилицею та 100 латиною.

У вступі обґрунтовано актуальність, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, сформульовані мета і завдання дослідження, відображено зв'язок з науковими програмами і планами.

У першому розділі «Особливості та проблеми організації фармацевтичного забезпечення населення в умовах ліквідації наслідків радіаційних аварій» узагальнено дані джерел літератури щодо проблем організації фармацевтичного забезпечення населення в умовах ліквідації наслідків радіаційних аварій. Проведений аналіз сучасного стану законодавчих та нормативно-правових актів і методичних матеріалів в галузі радіаційної безпеки населення свідчить про відсутність в Україні науково

обґрунтованих положень фармацевтичного забезпечення населення в умовах надзвичайних ситуацій радіаційного походження.

У другому розділі «Обґрунтування напряму та методів дослідження» представлено програмно-цільову структуру роботи і методологічні підходи до організації та виконання дослідження з оптимізації фармацевтичного забезпечення населення в умовах ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій радіаційного походження

У третьому розділі «Сучасний стан і можливості системи фармацевтичного забезпечення населення в умовах ліквідації наслідків радіаційних аварій» представлено результати проведеного дослідження з прогнозування медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій радіаційного походження на прикладі Рівненської АЕС. Опрацьований алгоритм визначення розміру території можливого радіоактивного забруднення, а також кількість та структура за віком населення, що буде знаходитись на території можливого радіоактивного забруднення.

Визначена можлива кількість постраждалого населення на території радіоактивного забруднення на прикладі можливої запроєктованої радіаційної аварії на Рівненській АЕС. Визначений перелік ЛЗ для профілактики і лікування постраждалих у надзвичайних ситуаціях радіаційного походження. Методом одномоментного статистичного обстеження визначені залишки ЛЗ станом на 1.04.2020 року у медичних закладах Гощанського, Острозького, Здолбунівського, Рівненського, Володимирецького районів і м. Вараш. Визначено оптимальний асортимент регіонального і місцевих резервів ЛЗ у кількості 35 найменувань, які забезпечують 47,77 % призначень для профілактики та лікування радіаційних уражень населення у випадку радіаційної аварії на Рівненській АЕС.

У четвертому розділі «Медико-фармацевтичні аспекти профілактики радіаційних уражень населення зон спостереження АЕС України» опрацьований методичний підхід до організації фармацевтичного забезпечення профілактики та лікування розладів психіки і поведінки в

умовах надзвичайних ситуацій радіаційного походження. Запропонована концептуальна модель організації фармацевтичного забезпечення населення з розладами психіки та поведінки. З урахуванням міжнародних та національних вимог, а також досвіду інших країн, обґрунтована необхідність екстемпорального виготовлення 0,65 % і 0,32 % розчинів калію йодиду в аптеках для профілактики радіаційних уражень у дітей різного віку.

У п'ятому розділі «Концептуальні засади оптимізації фармацевтичного забезпечення населення в умовах ліквідації наслідків радіаційних аварій» опрацьовані пропозиції щодо вдосконалення законодавчої та нормативно-правової бази з організації протирадіаційного захисту населення в умовах ліквідації наслідків радіаційних аварій. Одним із напрямків оптимізації протирадіаційного захисту та забезпечення компенсації ризику отримання шкоди здоров'ю, є законодавче запровадження медичного страхування для усіх мешканців, які проживають на території зон спостереження АЕС.

У результаті аналізу проєкту стандарту вищої професійної освіти другого (магістерського) рівня та освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація», галузі знань 22 «Охорона здоров'я» зроблено висновок про необхідність їх вдосконалення шляхом внесення доповнень до переліку обов'язкових компонент, фахових компетентностей та практичних результатів навчання з метою підвищення рівня професійної і психологічної підготовки студентів медичних (фармацевтичних) закладів вищої освіти до роботи в екстремальних умовах надзвичайних ситуацій.

Обґрунтовано та запропоновано прийняття відповідного нормативно-правового акту про забезпечення кожної сім'ї, яка проживає в зонах спостереження АЕС, домашньою протирадіаційною аптечкою, яка містить визначену кількість ЛЗ і виробів медичного призначення, розрахованих не менше ніж на 6 осіб протягом не менше 7 діб, що дозволяє забезпечити профілактику радіаційних уражень та долікарську допомогу при

радіоактивному опроміненні усім членам середньостатистичної сім'ї протягом одного тижня початкового періоду ліквідації наслідків радіаційних аварій.

На основі проведених досліджень опрацьовано концептуальну модель системи фармацевтичного забезпечення населення зон спостереження АЕС, суть якої полягає у запровадженні державного управління організацією фармацевтичного забезпечення населення зон спостереження АЕС та запровадження шляхом нормативно-законодавчих рішень державного медичного страхування для відшкодування ризику нанесення шкоди здоров'ю населення за рахунок збору з АЕС на соціально-економічну компенсацію ризику проживання в зонах спостереження.

Загальні висновки логічно і достатньо лаконічно відображають результати наукового дослідження.

Наукова новизна і теоретичне значення результатів дисертаційного дослідження Вороненка Д.В. полягає в обґрунтуванні основних теоретичних аспектів і організаційно-методичних положень, які характеризуються науковою новизною та відображають науковий внесок здобувача у розв'язання важливої науково-прикладної проблеми з оптимізації фармацевтичного забезпечення населення в умовах ліквідації наслідків радіаційних аварій.

В процесі дослідження дисертантом опрацьовано концептуальні засади та методологічні підходи до створення ефективного механізму державного управління організацією фармацевтичного забезпечення населення в умовах ліквідації наслідків радіаційних аварій. Для профілактики радіаційних уражень у дітей раннього віку і підлітків, дисертантом запропонований пероральний розчин йодиду калію та обґрунтовані кількості активного фармацевтичного інгредієнта у його складі. Запропоновано внесення змін і доповнень до навчальних програм з підготовки фармацевтичних фахівців до діяльності за умов надзвичайних ситуацій радіаційного походження.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що в сукупності вони становлять науково-методичну основу оптимізації системи фармацевтичного забезпечення населення в умовах ліквідації наслідків радіаційних аварій. Методичні рекомендації «Застосування препаратів стабільного йоду для профілактики радіаційних уражень у дітей» впроваджено у практичну роботу Львівського обласного центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Львівської області, а також використовуються у навчальному процесі кафедри військової фармації та кафедри військової токсикології, радіології та медичного захисту Української військово-медичної академії і кафедри медицини катастроф та військової медицини Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького.

На основі матеріалів дисертаційного дослідження розроблене навчальне видання «Термінологія надзвичайних ситуацій радіаційного походження (словник-довідник)» для самостійної підготовки студентів медичних і фармацевтичних факультетів медичних ЗВО, лікарів-інтернів, провізорів-інтернів факультетів післядипломної освіти до практичних і семінарських занять із навчальних дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Цивільний захист», «Медицина надзвичайних ситуацій» і «Екстремальна медицина».

Подальше впровадження основних положень дисертації у практику роботи органів управління Державної служби медицини катастроф, аптечних закладів і фармацевтичних підприємств, ЗВО дозволить удосконалити фармацевтичне забезпечення населення в умовах ліквідації радіаційних аварій.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях. Результати проведених досліджень опубліковано у 17 роботах, серед них 10 статей (з них 1 одноосібно), зокрема 5 у вітчизняних фахових наукових виданнях, 1 у виданні, включеному до міжнародних

наукометричних баз, 4 в інших виданнях, 5 тез доповідей у матеріалах міжнародних та вітчизняних науково-практичних конференцій, 1 навчальний посібник (словник-довідник), 1 галузеві методичні рекомендації. Основні положення дисертації повністю відображені в опублікованих працях. Вважаю, що опубліковані результати достатньо повно відображають зміст дисертаційної роботи. Результати досліджень апробовані на науково-практичних заходах різного рівня. Зміст автореферату й основних положень дисертації є ідентичним.

Зауваження щодо змісту і оформлення дисертації та автореферату, завершеності роботи в цілому. При загальній позитивній оцінці дисертаційної роботи необхідно висловити певні зауваження та питання для дискусії:

1. Дисертаційна робота містить дуже великі за обсягом таблиці (табл. № 2.1, 59-61 стор.; табл. № 3.2, 87-94 стор.; табл. № 5.1, 165-167 стор.), які, на нашу думку, можна було винести у додатки.
2. У дисертаційній роботі по тексту постійно зустрічається назва «предмет медичного призначення», однак в нормативно-правовій базі згідно офіційної медичної та фармацевтичної термінології прийнята назва «виріб медичного призначення», яку слід було вживати. Однак, можливо, така розбіжність термінів обумовлена специфікою військових нормативно-правових актів?
3. В дисертаційній роботі часто зустрічаються різні назви ЗОЗ: лікарняний ЗОЗ, лікувальний ЗОЗ, лікарський амбулаторно-профілактичний заклад (стор. 95 дисертац. роботи). Прошу пояснити що саме мав на увазі автор.
4. Також, з метою наукової дискусії, прошу пояснити чому саме лікарський препарат Сульфадиметоксин запропонований для укомплектування аптечки в якості ЛЗ при шлунково-кишкових розладах. Позаяк, на фармацевтичному ринку є більш дієві ЛЗ.

Однак, зазначені зауваження та недоліки не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка є завершеним науковим дослідженням.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Вороненка Д.В. на тему «Оптимізація фармацевтичного забезпечення населення в умовах ліквідації наслідків радіаційних аварій» є закінченою кваліфікаційною науково-дослідницькою працею, виконаною здобувачем особисто, у в якій вирішена важлива науково-прикладна проблема з оптимізації фармацевтичного забезпечення населення в умовах ліквідації наслідків радіаційних аварій.

Зважаючи на актуальність роботи, значний обсяг проведених досліджень, новизну наукових результатів і практичну їх цінність, вважаю, що дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук на тему «Оптимізація фармацевтичного забезпечення населення в умовах ліквідації наслідків радіаційних аварій» цілком відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор, Вороненко Дмитро Володимирович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук за спеціальністю 15.00.01 – технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація.

Офіційний опонент

Доцент кафедри технології біологічно
активних сполук, фармації та біотехнології
Національного університету
«Львівська політехніка»

кандидат фармацевтичних наук, доцент

А.М. Кричовська

Підпис к.фарм.н., доцента Кричовської А.М. підтверджую

Вчений секретар Національного університету
«Львівська політехніка»

Брилинський Р.Б.